

Η Χρυσή Φυλακή του Ευσεβούς

[Οικουμενικό Πατριαρχείο](#) / [Αρχιεπισκοπή Θυατείρων](#)

Υπάρχει μια τελειότητα που σκοτώνει. Είναι η τελειότητα του αγάλματος, άψογη, ψυχρή και νεκρή, και με αυτήν ακριβώς την τελειότητα εμφανίζεται ο νεανίσκος της ευαγγελικής περικοπής της 12ης Κυριακής του Ματθαίου, μπροστά στον ζωντανό Θεό. Ένα αριστούργημα της αρχιτεκτονικής του Νόμου, ένας άνθρωπος του οποίου η ψυχή έχει απολιθωθεί από την ίδια του την αρετή.

• *Του Επισκόπου Μελιτηνής Μαξίμου*

Η ερώτησή του, «Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον;» (Ματθ. 19,16), ακούγεται σαν αίτημα για το τελικό βερνίκι πάνω στο είδωλο του εαυτού του, η τελευταία λεπτή πινελιά που θα επιβεβαίωνε την αθανασία του έργου του. Είναι η βαθιά, υπόγεια ανησυχία του αυτάρκους, ο τρόμος μήπως, κάπου στην αφεγάδιαστη επιφάνεια, υπάρχει μια τριχοειδής, αόρατη ρωγμή που θα τα γκρεμίσει όλα. Η τελική επικύρωση.

Ο Χριστός, με μια κίνηση που μοιάζει περισσότερο με σεισμική δόνηση της

πραγματικότητας παρά με απάντηση, αρνείται να παίξει τον ρόλο του επικυρωτή: «Τί με λέγεις ἀγαθόν;» (Ματθ. 19,17). Δεν τον κρίνει. Του αφαιρεί το θεμέλιο κάτω από τα πόδια. Του απαριθμεί τις εντολές σαν να απαγγέλλει τα συστατικά ενός κενού, μιας συνταγής που, ενώ τηρήθηκε κατά γράμμα, δεν παρήγαγε ζωή, παρά μόνο την άψογη απομίμησή της. Η απάντηση του νέου, «Πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου» (Ματθ. 19,20), είναι η λιτανεία του κενού, μια νεκρή περιφορά, η ομολογία ενός ανθρώπου που πέρασε τη ζωή του γυαλίζοντας τα κάγκελα του κελιού του. Η επόμενη φράση του είναι η κρυφή αγωνία που ξεφεύγει από τα βάθη αυτού του κελιού: «τί ἔτι ὕστερῶ;» (Ματθ. 19,20).

Και τότε, αφού ο ίδιος ομολόγησε την πληγή, έρχεται η θεραπεία που μοιάζει με ακρωτηριασμό, η πρόσκληση που ηχεί σαν θανατική ποινή για τον παλιό του εαυτό, εκείνη η αδυσώπητη, χειρουργική εντολή που δεν στοχεύει στα συμπτώματα αλλά στον ίδιο τον όγκο που κατατρώνει την ψυχή του: «Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα... καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι» (Ματθ. 19,21), μια πρόταση που δεν είναι ηθική συμβουλή αλλά μια πρόσκληση σε μια πράξη μεταφυσικής αυτοκτονίας, στην εκούσια κατεδάφιση του κόσμου που έχτισε γύρω από το Εγώ του, διότι η τελειότητα δεν είναι η συσσώρευση αρετών αλλά η ολοκληρωτική εκκένωση από τον εαυτό, η αποκοπή από κάθε τι που σε ορίζει έξω από τον Θεό, ένας βίαιος μετασχηματισμός όπου ο χρυσός των κτημάτων πρέπει να καεί στην αλχημιστική κάμινο της αγάπης για να μετατραπεί στον άφθαρτο θησαυρό της απόλυτης ελευθερίας, της ύπαρξης ως καθαρή σχέση και όχι ως οχυρωμένη κατοχή. Ήταν βέβαια πλούσιος. Για τον Χριστό, αυτό δεν είναι μια κοινωνική κατάσταση αλλά μια ασθένεια. Τα κτήματα είχαν γίνει προέκταση της σάρκας του. Και έτσι, «ἀπῆλθε λυπούμενος» (Ματθ. 19,22), επιστρέφοντας στον ζεστό, ασφυκτικό τάφο των θησαυρών του.

Αυτή η λύπη δεν είναι απλώς ένα συναίσθημα, αλλά φουντώνει σε μια απτή, βαριά παρουσία ενός Θεού που απορρίφθηκε, η φωσφορίζουσα σκιά μιας σωτηρίας που αρνήθηκε κανείς να δεχτεί.

Ο Χριστός δεν θρηνεί. Καθόλου. Απλά κάνει τη διάγνωση. Η παραβολή της καμήλας (Ματθ. 19,24), στη συνέχεια της περικοπής, δεν είναι υπερβολή, είναι ένα αξίωμα της πνευματικής φυσικής. Ο πλούτος υπερβαίνει την έννοια της κατοχής και του αντικειμένου και γίνεται δύναμη, μια ενεργός βαρύτητα που παραμορφώνει τον χώρο της ψυχής, την καμπυλώνει γύρω από το Εγώ και καθιστά αδύνατη την ευθεία πορεία προς την στενή πύλη. Ο πλούσιος, όπως παρατηρεί ο Άγιος Ευστάθιος Θεσσαλονίκης, ξεχνά πως είναι απλώς «οἰκονόμος», διαχειριστής, και διολισθαίνει στην ύβρη του ιδιοκτήτη.[1]

Και αυτή η ύβρις είναι μια μορφή καρκίνου που γεννά τη δική του ζωντανή,

νεκρωτική πραγματικότητα: ο χρυσός και ο άργυρος, στοιβαγμένοι στις αποθήκες της ψυχής, παύουν να είναι αδρανή μέταλλα και γίνονται ένας ζωντανός, μεταβολιζόμενος μύκητας που, όπως προειδοποιεί ο Απόστολος Ιάκωβος με μια εικόνα ανείπωτης φρίκης, αρχίζει να τρέφεται από τον κάτοχό του – «ὁ ἰδὸς αὐτῶν... καταφάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν, ὡς πῦρ» (Ίακ. 5,3), μια αργή θα λέγαμε, εσωτερική, αθόρυβη διαδικασία αυτο-καταβλισμού, όπου ο άνθρωπος καταναλώνεται από τα ίδια του τα αποκτήματα, την ώρα που ο κόσμος, τυφλωμένος από τη λάμψη, επικροτεί την αυτοκαταστροφή του, σιωπά όταν μιλάει, και ανυψώνει τον λόγο του «ἕως τῶν νεφελῶν», ακόμα κι αν αυτός ο λόγος δεν είναι παρά ο ήχος της αποσύνθεσης. Γίνεται το περίβλημα των πραγμάτων του. Μια ζωντανή σαρκοφάγος. Η πραγματικότητα έχει πλήρως αντιστραφεί. Ο άνθρωπος υπηρετεί την ύλη. Η ψυχή γίνεται δούλα του χρυσού. Και ο Θεός περιορίζεται στον ρόλο ενός διακοσμητικού φυλαχτού. Μια πολυτέλεια για τους έχοντες.

Η αντίδραση των μαθητών είναι ο ίλιγγος του ανθρώπου που μόλις συνειδητοποίησε ότι ο χάρτης που χρησιμοποιούσε οδηγεί στον γκρεμό: «ἔξεπλήσσοντο σφόδρα» (Ματθ. 19,25). Η ανατροπή αυτή είναι τόσο ριζική που τους προκαλεί γνωσιακή κατάρρευση, έναν τρόπο που εκφράζεται με την πιο θεμελιώδη ερώτηση της ανθρώπινης ύπαρξης: «Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι;» (Ματθ. 19,25). Είναι ο τρόμος της απόλυτης χρεοκοπίας. Αν αυτός ο τέλειος απέτυχε, τι απομένει; Η απάντησή του δεν είναι μια απλή λύση αλλά μια εισβολή. «Παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι, παρὰ δὲ Θεῷ πάντα δυνατὰ ἐστι» (Ματθ. 19,26). Εδώ δεν μιλάμε πλέον για ανθρώπινη προσπάθεια, αλλά για θεϊκή παρέμβαση. Η σωτηρία, μάλλον δεν είναι η κορυφή της σκάλας που χτίζουμε, αλλά το χέρι που γκρεμίζει τη φυλακή μας. Και ο νεανίσκος, με τη λυπημένη του πλάτη, μένει στην ιστορία ως το αιώνιο μνημείο της ανθρώπινης τραγωδίας: η στιγμή που ο άνθρωπος κοίταξε τον Θεό στα μάτια, είδε την έξοδο κινδύνου, και επέλεξε να καεί ζωντανός μέσα στο παλάτι του...

[1] Ευστάθιος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, Του Σοφωτάτου και Λογιωτάτου Ευσταθίου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Ἄπαντα Ὅσα Εκκλησιαστικῆς Εστίν Ὑποθέσεως, εν Patrologiae Cursus Completus: Series Graeca, επιμ. Jacques-Paul Migne, τ. 136 (Paris: J.-P. Migne, 1865), 885.